

Iturria: *Jarritako bertsoak*, Pello Errota (Antonio Zavalaren edizioa). Auspoa, 1963.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/P/PelloErrotaBertsoak.htm>

JARRITAKO BERTSOAK

Pello Errota

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

ASTEASUKO MIXIOA

BERTSO BERRIAK ASTEASUKO ELIZEGIK JARRIAK

(1879)

Milla zortzireun irurogei ta
emetzigarren urtean,
Asteasura logratu dute
misiyuak ekartzea,
ondorenean gogoratu zat
ejenplo on bat jartea,
onetarako zure bear naiz,
guziyon Jesus maitea.

Maiatzaren ogei ta batean
asi zaizku misiyuak,
jakin ditugu nola diraden
guretzat kondiziyuak,
gure onerako izandu dira
orien esplikaziyuak,
indartsu, arren, egin nazala
Jesusen bendiziyuak.

Au Zizurkillen ikus eta
egin genduen ametsa,
Asteasura ekarritzeko
iñola're al bagentza,
erri guzia orretarako
egia dago nobleza,
komisioa nonbratu eta
kunplitu degu promesa.

Frai Luis orrek predikatu du
kulpitotikan aurrena,
itzegin digu erakustera
etorri dala gugana,
ezagaturik gure artian
premi aundiya zeguana,
orren sermoiak mugituko du
sentidurikan duena.

Frai Danielek itz egin digu
berri urrengo puntuan,
ez segitzeko komertzioan
guk mundurako tratuan,
anima garbi idukitzeko
zuzenian da kontuan,
onetarako konbeni dana
Jaunaren beldur santuan.

Relijioso bi izan dira
seme San Franziskorenak,
guk kunplitzeko baldin bagindu
eman dizkue ordenak,
gure onerako izandu dira
oiek egindako lanak,
Jauna alabatzen ekusitzia
zeruan nai dute danak.

Egoki asko atera zuten
guretzat on zan planua,
etzala basta pensatutzia
«konfesatzera banua»,
bear bezela pensatutzeko
utsegiñaren damua,
dolorea ta propositua
ori da bide sanua.

Ikasirikan arkitzen gera
nola egin konfesioa,
esamiñara prestatutzeko
lenengo atentzioa,
dolorea ta propositua
ori da kondizioa,
penitentzia kunplitutzean
badu satisfazioa.

Asko alditan esan digute
predikadore maiteak
bat utzi gabe ateratzeko
barrengo serpienteak,
artatik arin jartzen dirala
animetako nekeak,
minutu artan eiten dirala
Jaungoikuakin pakeak.

Pekatariak egiñagatik
pekatu ustez gordean,
Jaun Zerukua presente dago
beti begien aurrean,
deskuidatutzen giñan geiago
gauza ori jakin gabean,
ontzaz aurrera izango gera
gu bizimodu obean.

Obligazio asko diogu
kristau guziak Jesusi,
nere mingañoak zenbateraño
au ezin adierazi,
arren prueba klaroan dago
iñork nai badu ikusi,
bere odola ixuri eta
danok ginduzen erosi.

Pekatu egin dan bakoitzian
Jesus berriro josten da,
infernua dana zabaldu eta
zeruko atea ixten da,
etsaietara aren anima
entregatua uzten da,
ez al gerade atrebituko
kalte oiek ikustean!

Engañagarri bat besterikan
ez dadukagu mundua,
tentazioa nunaitik eta
iñola ezin kendua,
allegatutzen zaigun garaian
eriotzako ordua,
bear bezela pronto ez badago
aren anima galdu'a.

Il bearra guk danok daukagu
pekatuak ekarriya,
konsideratzen badegu ondo
gauza ikaragarriya,
anparorikan iñundik ez ta
estadu errukarriya,
aren anima galdua dago
pronto ez badago jarriya.

Nere kristauak, badatorkigu
azken juizioko eguna,
Josepetako zelai santuan
danok bildu biaguna,
juez justuak letuko digu
munduan egin deguna,
errukarriya aterako da
ara gaizki joaten dana.

Juez justuak guzien bistan
letuko du sententziya,
zer posturetari igaro duben
mundu onetan biziya,
zuzen badago ziertoa da
zerua irabaziya,
gaiztoak berriz infernuetan
eternidade guziya.

Obligaziyo askoren mende
 bizi gera gurasuak,
 prezisamente guk azi biar
 aur inozente gaixuak,
 erakutsiaz nola diraden
 Jesukristoren pausuak,
 gañerontzian guretzat datoz
 kastigu izugarrizkuak.

Inozentia utzitzen badu
 gurasoak okerrean,
 etsaiak ura tentatuko du
 agudo jeneralean,
 zer eskandalo jarriko ditu
 orrek mundu zabalean,
 ekuskizunak aundiak daude
 Jaungoikuaren aurrean.

Aurrarentzako bear dana da
 bataioa lenbiziya,
 orren urrena tokatzen dira
 mantenua ta jantziya,
 dotrina ondo erakutsiyaz
 Jesusek guri utziya,
 ala portatzen baldin bagera
 libre da kontzientziya.

Seme alabak bizi dirade
 ordena onen mendean,
 aita ta ama errespetatu
 bear dan umildadean,
 al duen gaiaz sokorrituaz
 ezintuera diranean,
 berak nai badu ala izatia
 artaratutzen danean.

Premi danean lagundu ondo
 aitari eta amari,
 bestela ofensa egingo zaio
 guziyon jabe Jaunari,
 erreparatu deiola ondo
 atal buruko kanari,
 kastigu aundiyak etortzen zaizka
 gaizki portatzen danari.

Eskandaloso guziak dira
 etsaien ajudanteak,
 engañatutzen ibiltze'iranak
 persona inozenteak,
 zabalik beti utzitzen dizka
 okerrerako ateak,
 desprezio au ez du merezi
 Jesusen borondateak.

Persona eskandaloso batek
 anima asko galtzen du,
 zeru-bidean dagona ere
 infernurako jartzen du,
 bere anima etsaietara
 orduan entregatzen du,
 etziñake zu ola ibilliko
 au pentsatuko bazendu.

Aurretik asko illak dirade
 gu're ez beti biziko,
 zerbait esaten asia nago
 banuke adieraziko,
 mundu ontako iduripenak
 dirade egun gutxiko,
 kuidado anima galdu ez dedin
 eternidade guziko.

Aldrebes asko geunden bada
gauza oiez ez ikasiyan,
pekatuetan bizi giñanak
geren denbora guziyan,
illuntasuna beste gauzarik
ez dala kontzientziyan,
oien sermoiak para gaituzte
Jaungoikuaren graziyan.

Gure animak konsolatzer
oiek zaizkigu etorri,
nola bear dan garbiro asko
dizkigute irakorri,
bengantzarikan baldin badegu
barkatuzeko alkarri,
lenago gaizki bizi giñanak
orra deskansuan jarri.

Barkaziyoko sermoia egiten
kulpitotikan asi zan,
Jesusen prueba nolakua zan
klaro asko ikusi zan,
bengantzak zeukan ate zabala
derrepentian itxi zan,
erri guztia jarri gaituzte
pake santuko bizitzan.

Persona asko bizi giñaden
pekatuak erituak,
obra onetara utzi nai ezik
etsaiak amarratuak,
traba guziak libratu ditu
gizon oien predikuak,
esan gentzake oiek dirala
gure animen medikuak.

Bear bezela alabatuko
banu Arrue Fray Luis,
sermoi ederrak egin dizkigu
bere birtute ugariz,
predikadore izugarriya
azkarra dago memoriz,
maiz ekartzia orrelakua
obe litzake al balitz.

Beste laguna Baertel zuen,
Fray Daniel izena,
oi ta bost urte oraindik eta
predikadore zuzena,
ederki asko betia dauka
memoriko almazena,
estimatua bear litzake
tamaña ortako gizona.

Mesede asko izan degu guk
gizon oiek ikusia,
sendatu eta utzi gaitue
len gaizki geunden guzia,
bide luzean zabaldu dedin
relijioa azia,
Jaunak diela leku askotan
predikatzeke grazia.

Ni Asteasun bizi naizena
nerez naiz errotaria,
oiek juanda artu dedana
pena ikaragarria,
baldin banengo poderatua
interesez ugaria,
errian bertan egingo nieke
oiei konbentu berria.

Obra onetan segitutzeko
eman dizkue puntuak,
denbora junda ez du balio,
orain atera kontuak,
Jesusengana beti gogatu,
gorrotatu pekatuak,
animak indar iduki dezan
maiz artu sakramentuak.

Jesus maitia amoriuaz
daukagu guri begira,
garbitutzeko otsegiten du
animan degun zikiña,
sakramentuak maiz eta ondo
errezibitzen badira,
pausorik ere utsegin gabe
zeruetako glorira.

Nere kristauak, segi dezagun
ori ola dan kasuan,
pensatuaz zer konsueluak
diraden Paradisuan,
Ama Birjiñak artu gaitzala
danak guziok besuan,
gero gloria goza dezagun
eternidade osuan.

Guzion Jesus, guregaitan
egin bear du erregu,
orretarako beraren Ama
bitartekotzat biagu,
orren fabore atera ezkeru
zerua dago seguru,
Pedro Elizegik au deseo du
amen komeni bazagu.

APUSTUAK

AMASAKO SEGA APUSTUA

Bildurrik gabe esango det nik
 egin nuben pekatua,
 Santio-mendin sega-apostu bat
 ortxen dago jokatua,
 guk belar geio ebaki eta
 bestiai eman jokua,
 egun ura zan, bai, neretzako
 oso deskalabratua.

Bildurrik gabe nik esango det
 pasatu zaigun guziya,
 lagun artian koleratuta
 nintzan izketan asiya,
 uste det bada esan nuela
 gauz bat ondo mereziya,
 egun orretan izan genduben
 erremateko auziya.

Andik urrengo nere pausuak
 ziran andregaiagana,
 atia jo det, aita leiora,
 gero alaba ta ama:
 «Zu al zerade asarretuta
 bullan ibilli zerana?
 oiekin orla biar badezu
 ez arrimatu nigana».

Errespuesta nik eman niyon:
 «Aizazu, dama gaztia,
 ez nuan uste modu orretan
 desanparatzen astia,
 zurekin nere oraindañoko
 itzak onela ezta,
 borondatia kunpli dedilla
 merezi badet uzta».

Puntara fiña ez da izaten
 erroparen ilbanua,
 kulparik gabe utzi bearrak
 ematen zidan damua,
 ezagaturik borondatia
 etzendukala sanua,
 zure despeirak irazekita
 Amerikara banua».

Barku batian enbarkatu naiz
 parientiak utzirik,
 beti orrela ibilli gabe
 alkar ezin ikusirik,
 gure Jainkoak irixten badu
 nigana alako grazirik,
 jakin naiko det nola zeraden
 etortzen banaiz bizirik.

Adios nere aita ta ama,
 zuek zerate aurrena,
 senide edo parientiak,
 andregaiari urrena,
 konsuelorik bate ez daukat,
 triste da nere barrena,
 zuek utzi ta jua biarrak
 neri ematen dit pena.

ANDOAINGO ASTO APUSTUA

(1892)

Milla zortzireun larogei eta
amabigarren urtian,
Uztako illaren amaikian zan
ori seinalamentian,
asto-apustu bat jokatuba da
or Andoaingo partian,
bide luzian, San Estebandik
Iyuiara bitartian.

Uztako illaren amarrian zan
apustu ori zerratu,
Jose Antoniok ginduelako
astuarekin markatu,
obia nun zan banerakien,
nik ere ez nion barkatu,
bosna pezeta siñale bota,
ontzako bana jokatu.

Jose Antonio astoarekin
oso zeguan arrotuta,
obia nun zan orduko berriz
Matias akordatuta,
San Estebandik Iyuiaraño
bidia siñalatuta,
zein azkarrago ara allegatu
zortzina artoa artuta.

Esan dan gisan prestatu gera
apustuba jokatzeko,
azkena ara iristen danak
ontzaku ori galtzeko,
armoni txarrik izan ez dediñ
ondoren iñorentzako,
bien partetik juzkalaritzan
Toledo ori jartzeko.

Orla izketak egiñagatik
gertatu dira alperrik,
Jaungoikuari graziak eman:
ez degu izan okerrik;
mesede ustez ibilli eta
zenbaitek ez du eskerrik,
Jose Antonio ez da piatu
Toledorekin bakarrik.

Toledo ori gizon prestuba
bere bizitza osuan,
arentzat ere armoni txarrik
egin ditue auzuan
arren astuak azkar juteko
biar aiñ indar etzuan,
ametituko zitzaion pozik
lan egin izan bazuan.

Bekaistikuak alimalia
abieran bai listua,
utsikan ariñ zebillen baño
karga aundia eziñ jasua,
piña zeukala ark uste arren
ateria du bastua,
Arimaloko bire-gutzian
erori zaio astua.

Matias orrek asto txikia
bañan ibildun trebia,
bost minutuz atzetik asi,
laster jo dio paria,
ots egin zion arrentzat azkar
libra zezala bidia,
estu artuta bertan erori,
etzan kontentu jabia.

Asto txikiak zortzi artoa
 eraman biar sakuban,
 San Estebandik Iyuiaraño
 gañera mendi altuban,
 baña ori allegatu da
 an berrogei minutuban,
 egon aundirik ark eztu egin,
 ankak dantzatu zituban.

Atzetik ori asi zan baño
 allegatu da aurrena,
 zortzi artoa bizkarrian da
 mendi guziak barrena,
 aundiagorik ez baldin bada
 probintzian dan onena,
 jabia zein dan esan biar det,
 astua Zozberrirena.

Guk apustuba irabazita
 alare geunden serio,
 zergatik eze panparreriak
 inun eztuben balio,
 galtzalliaren pamili orrek
 setari segitu dio,
 gero baikuntza egin digue
 lan ori dala medio.

Asto-baikuntza egin digue
 Uztaren amazzpian,
 aurtengu ontan igandian zan,
 ori nere iritzian,
 gure tartian deretxo gabe
 asi nai zuben auzian,
 orrelakorik len ezta pasa
 eguzkiaren azpian.

Guk aziendak lan bezelaxe
 bialdu'itugu larrera,
 ataka zabal ikusi eta
 alimaliak aurrera,
 kulparik ezta gureganako
 oiek daukaten kolera,
 lau astorekin bi emakume
 or juan dira kalera.

Asto oiekin juan dirade
 ebia ari duala,
 batek gerrira jaso zuen
 bere gonaren egala,
 an dabilela puntara askatu,
 manera zeukan zabala,
 itxura ederra ematen zuben
 kamixa agiri zuala.

Asto oiekin alkatiari
 juan zitzaizkan aurrena,
 bere manera zabal zuala
 kale guziak barrena,
 testigu gabe artubak izan,
 ori gauzarik txarrena,
 ark lege onez bialdu ditu
 andikan juezarena.

Oiek ez ditu ibilli-azi
 inork galtzeko perezak,
 edozein gauza libre dala uste
 emakume alrebesak,
 baikuntzarekin etxeratu nai
 apustuko interesak,
 azkar astuak entregatzeko
 agindu due juezak.

Atrebitu aiek besteren gauza
kaleraño ekartzia,
juez jaun orrek agindu eta
kosta zaie entregatzia,
kaso txarra da alimalia
testigu gabe artzia,
emakumi oik merezi zuten
biak kartzelan sartzia.

Bi emakume lau astorekin
kalera dira abitu,
nere etxequak izatezkero
biarko zuen gelditu,
ibilli pranko egiñagatik
eztue asko serbitu,
gizonik ezta ondo biziko
andriak galtzak baditu.

Berri onikan eztu sekulan
gaizki lanian astiak,
bi asto ziran Estebanenak,
Matiasenak bestiak,
erromeria kalera eginda
apenas dauden tristiak,
kastigatzia nai zuen baño
eztira asko kostiak.

Mingain gaiztoak eragiten du
munduban asko erida,
beragatikan papera onetan
ipiñi degu segida,
zer pasatzen dan ikasitzia
askorentzat komeni da,
bertso berririk etzan jarriko
ixilik egon balira.

Apustuba ta baikuntzari guk
orra bertsuak atera,
al dan guztia zabalduzko
Euskalerriko partera,
kasua zer dan ikasitzeko
emen badago aukera,
gusto duanak artu dezala
bost zentimuan papera.

ITURRIOZKO SEGA APUSTUA

Izuelak orduan
 pozik eran zuan,
 paltatu-azi ziyon
 buruko zentzuan,
 derrepente iltzeko
 indarrik etzuan,
 orain esan zazute
 zeñek eman zuan.

.....

agidanian il da
 askoren moduban,
 alakua neke da
 sartzia zeruban.

EZKONTZA GALDUTAKO BERTSOAK

I. BERTSO BERRIAK

Disponitu det asunto bati
bertso berriak jartzia,
zeñek naiko du modu onetan
jendiak autan artzia?
ainbesteraño ez det sentitzen
gure ezkontza galtzia,
baña pena det kulparik gabe
orrela engañatzia.

Nungoa naizen esan biar det
..... det graziya,
orain Pasaian enpliatzen naiz
.....-n jαιο ta aziya,
Naparruako dama batekiñ
nintzan tratatzen asiya,
enredo asko probetxu gutxi
nik dedan irabaziya.

Neskatxa ori emen bizi da
baita-n jaiua,
abisaturik azaldu ziran
zedukan opiniya,
nereganako nola zedukan
gutzizko amoriya,
fabore zala uste nuen da
izan det kontrariya.

Enpeño on bat bialdurikan
ninduen erakarriya,
itzegiteko billatu nuen
gramatika irakurriya,
merienda ere bazendukazun
guretzat pronto jarriya,
mudantza baizik izan ez dezu
mundu-engañagarriya.

Konprometitu nai zukian da
afana franko bazuan,
fiaturikan agindu niyon
satisfaziyo osuan,
itzak ederrak, biotza falso,
kariño fiña auzuan,
publikatutzen aстера nua
merezi dezun kasuan.

Esaten niyon: «Arlotia naiz,
ondasun asko gabia,
prezisamente ez naiz izango
diru askoren jabia».
Erantzun ziran: «Baldin bazera
lana egiten trebia,
saiatu ezkerro luzituko da,
zer da bizitza obia?».

Langillia ta kondutakua,
kontentu ziñan orduban,
oraiñ baditu milla pretesto,
guk ez dakigu zer duban,
orgullua edo grandeza bada
gaurko egunian munduban,
ez banintzaden zuretzako ona
ez biartzia zenduban.

Okasiyo bat emen izan da
juan dan aurreko urtian,
ni ere bistan fortunatuba,
nerau ez nitzan partian,
nere lagunak, zuen disputa
ori biyontzat kaltian,
ez tokatzia obe litzake
orrelakuen artian.

Disputa ori izan ezker
pleituban dute segitu,
oraindik ere nik igual det
lenago ainbat kreditu,
lardaska txarrak ondorenian
neka-biriak baditu,
obra gaiztorik egin dedanik
apenas dezun aditu.

Kaso oriek izaten dira
pisubak edo grabiak,
neri etzaizkit iduritutzen
besterik bañon obiak,
pazientziya emango al digu
zeru ta lurren jabiak!
egun batzuek preso jua zaizkit
kulpa aundirik gabiak.

Aziyo ortan nik ez det egin
tokatzen ez dan gauzikan,
disputa edo soberbiarik
etzat gustatzen kasikan,
bestek etziran ezer egiten,
ni ere egon pozikan,
mantxa gaiztorik etzat arkitzen
an izatia baizikan.

Neskatxa ori asi zitzaidan
tristurak manifestatzen,
orretarako konpromisuak
etzaizkiyola gustatzen,
lenago bero izanagatik
nunbait asi da oztutzen,
orrekiena galdubagatik
ez naiz biziro estutzen.

Berak biartu ninduben eta
orain berak despedira,
zenbait neskatxa askoren berri
jakin zaliak oi dira,
antz eman gabe ez naiz egondu
len ere orri begira,
orixe bezin neskatxa fiñak
geiago ere badira.

Ia, gaztiak, gurekin artu
guztiyok eskarmentubak,
txit mudakorrak izandu dira
dama orren pensamentubak,
beretzat ere probetxu gutxi,
neretzat sentimentubak,
ezkontzeko itzak ematerako
ondo atera kontubak.

Ezkontzeko itzak edozein moduz
ematekuak ezta,
zenbaitek bati agindu eta
«ai baletorke bestia!»,
endemas ere ederra bada,
aberatsa ta gaztia,
ez da biziro ikaratuko
len dadukana uzta.

Aberatsakin tratatziatik
galdu du nerekiua,
pesadunbriak manifestatzen
izandu zera pijua,
auzo batetik bestera ere
sonbrillarekin dijua,
interesetan ez dakit zer dan,
lujua badu naikua.

Kaballeruakiñ pasiatzen du
egunaz eta gabian,
beso ondolik artutzen dute
nik baño modu obian,
enteratuba egon biar du
de-braceteko legian,
eusten diyote erori ez dediñ
lurrera uste gabian.

Penagarriyak izaten dira
pobrien paraderuak,
orrelakuak ezagutzeko
ez gaude mutill eruak,
gizon ederrak izketa leunak,
gañera boltsa beruak,
gugandik gusto partikularra
dizute kaballeruak.

Zazpi ille betez esperantzan
ez naiz alferrik egondu,
nerekin ezer ez duela izan
orain esaten omen du,
alkarrekin maiz ibilli gera,
iñoiz etxera lagundu,
geiago ere esango nuke
gogo aundiya bagendu.

Nerekiñ nola tratatu dezun
jendia frankok badaki,
pasa dan gauza ukatutzia
nik ez deritzat egoki,
desanparuan utziyagatik
ez nazu asko erruki,
nik andregaia billatuko det,
ez kuidadorik eduki.

Ezkontzia da gauza erraza,
sinisturikan oi nago,
lengo moduban bizi biarko
beti bildurrak banago,
fraile juateko pensamentuban
prezisamente ez nago,
zuk ere on bat artu ezazu
urdiñdu baño lenago.

Bertso berriyak atera ditut
dibertsiyua sortzeko,
konbeni dira buru ariñak
juiziyuan sartzeko,
balorerikan baldin badezu
oien ordañak jartzeko,
prebeniturik ni egongo naiz
paper eder bat artzeko.

Despartitubak gelditzen gera,
len ziñan nere maitia,
batzuek asko arritzen dira
zu neregana juatia,
biotzetikan etzan izango
zenduben borondatia,
agur, Josefa, eskerrik asko,
ondotxo bizi zaitia.

II. BERTSO BERRIAK

Jaungoikoari nago
grazi baten eske,
bertso berri batzuek
jarri nai nituzke;
bide gabe naizenik
ez det bada uste,
zer gertatutzen zadan
esango det laster.

Ezkontza egin nuen
lengusu batekin,
bi urtian tratatu
degu alkarrekin;
itxuraz oraindano
egonduba da fin,
baña zer egin diran
beazue jakin.

Nerez napartarra naiz
.....-koa,
andregai ustekoan
ez da apartekoa;
nere lengusuba da
.....-koa,
.....-du
grazi pontekoa.

Ezkontza asi genduben
galaia ta damak,
bazekiyen neskatxa orren
aitak eta amak;
etzan eskusarikan,
konforme dianak,
siñalatu zituen
dotia eta danak.

Neskatxak urte biyan
etxoin nezala,
ordurako ederki
prestatuko zala,
dote eta arreo
bear dan bezela,
nik baietz esan niyon
egongo nintzela.

Urte biyan franko da
orrela egotea,
irurogei ontzako
esan zan dotea;
gañera arreo
sufizientea,
nai zuela alabari
oiek ematea.

Orrela zerratua
gendukan ezkontza,
Erromati ekartzeko
paperaz dispensa;
bestela ez diteke
lengusurik pasa,
ori dan lenagotik
usatzen dan gauza.

Paperak biralduta
aiek etortzian
gu alkarrekin geunden
ezkontzeko ustian;
gero serpiente bat
sartu da tartian,
bitarteko ta guzti
dama orren etxian.

.....
 dago alarguna,
 lengo emaztia ilda
 nai luke laguna;
 arentzat bitarteko
 koñadua jauna,
 emen aitatzen degun
 neskatxa orrena.

Alargunak pretenditu
 duanian dama ori,
 denbora gutxi barru
 etorri zat neri:
 «Itza emana nago
 lenago ni zuri,
 ez nua ni artzera
 anka zabal ori».

..... ori juan zan
 Erremu-gabea,
 itz ematera aita
 ta amaren aurrean;
 lengua utzitzeko
 aidak gogorrean,
 ibilliya du sobra
 itxura txarrean.

«Aita, emen ari da
 esaten alperrik
 ez det nik orrelako
 agure bearrik».
 Ezpazuen egiten
 aitaren esanik,
 etziyola emango
 dote-arreorik.

Len berak agindubak
 irurogei ontzako,
 ni konforme negoan
 utsik artzeko,
 osabak kariñorik
 ez du neretzako,
 orrek alaba nai du
 Bizikirentzako.

Lengo emaztia ill da
 illebeterako
 berri billa astia,
 bera bada franko;
 aztu zitzaion orri
 juandakoa pronto,
 pujatu ta kentzen du,
 pegatu dit bapo.

Orrelaxen nastu du
 ark gure tratuba,
 nere kontra da ori
 manifestatuba;
 bera anka zabala da,
 bizkarra okertuba,
 nobiyo ederrekin
 ez da gustatuba.

Modu orretan oiek
 ibilli dirade,
 osaba ni uzteko
 oso zeguan trebe;
 falso atera da
 bera're,
 ezkontza egin due
 nere berri gabe.

Ni jakinda neguan
nola ibilli zian,
Uztaren amaikian
juan nitzan goizian,
ia ote zegoan
lenagoko itzian,
malkoa zeriola
ezetz esan zian.

Nere aditzalleak,
au goguan gorde:
falsoak ematen du
asko pesalunbre,
.....-k alaba
Bizikiren mende,
orain ni utzi naube
ez diru ta ez andre.

Orra nik deklaratu
nere iritziyak,
ontara obligatu nau
ni zuen faltsiyak,
zuen mende ez daude
gonadun guziyak,
andregaiak baditut
Jaunari graziyak.

Gaiean dagoanak
bertso oiek entzun,
merezi ez dezunik
bat apenas dezun,
zuretzako dirade,
.....
ondo pensa ezazu
zer egiten dezun.

III. BERTSO BERRIAK

Lenago nitzaden ni
alpargaterua,
artan e bazeguan
naiko endrerua,
gero argintzarako
egin zat gogua,
irabaztiagatik
jornal aundigua.

Ni jakinda negoan
nola ibilli zian,
nigana notiziak
allegatzen zian,
juan da esan nion
berari etxian:
«Juana, etzaude noski
lenagoko itzian».

Juana ori armoniyan
altutik asi zan,
neroni ere ixilik
egongo ez nitzan,
fameliya orduko
oeratua izan,
aita alkandora utsik
gugana etorri zan.

Aditu zutenian
bulla ori dana,
larri asko etorri
ziraden gugana,
aita alkandora utsik,
jantzi gabe ama,

.....
.....

Len bezela izateko
aitak eta amak,
baietz erantzun zuan
laister asko Juanak,
itza goardatzen du
berez fiña danak,
baño palsuarekin
orrelako lanak.

Orain abisatzen dit
palsuak bezela,
nik ere bai aditu,
arritzen nitzala,
lenagoko itzian
konforme etzala,
nai banuan beste bat
billatu nezala.

.....
.....
etzuala ukatzen
itza emana zala,
kalian mantentzia
ikaratzen zala,
bestela ura pozik
ezkonduko zala.

Begira zagun ondo
mundu zabalian,
zurekin zein dagan
igualdadian,
jantzi eta mantendu
formalidadian,
ederragua pranko
badago kalian.

.....
deritzaionari
abisatutzen diot
dam'orren aitari,
arto-etxe on batera
bial zala ori,
an gustora egon dedin
eder eta lori.

Antonio
grazi neronena,
.....-n jaio ta
Antxon nagoena,
Juanarentzako kantak
jarri ditutena,
au da erresposta
zure kartarena.

Juana
dam'orren graziya,
.....-ko-en
jaio ta aziya,
kalian daguala esanez
mantenu eskaxiya,
izan ere nork ase
puska ori guziya?

IV. BERTSO BERRIAK

.....

au-en jaiua da ta
 gañera bentan aziya,
 kanta oietan agertuko det
 egin diran maleziya.

Emezortzi urte daduzka orrek,
 oraindik dama gaztia,
 orrelakuak gutxi obiak,
 asko komeni ezitia,
 gertatu zaio neskatxa orri
 nobiyo orrek uzitia,
 orain kontentuz ote zerade?
 aizazu, dama gaztia.

Apirillaren amaseyian
 ori Santa Engraziyan
 mutil askori keñuka egon zan
 meza denbora guziyan,
 obra onari burla egiñaz
 oso modu itxusiyen,
 orrelakua nola egongo zan
 Jaungoikuaren graziyan?

Lagun on batek enkargatuta
 artu det erreparua,
 azari zar bat badabilela
 anka-biko agurua,
 neskatxa orri kontu egiteko
 ez banitzaden erua,
 egiña dago lenguak baño
 gauza aldrebesagua.

Kuidado gabe zebiltzan oiek
 alkarren berri jakinda,
 ori lenagotikan
 zegon oyian etzinda,
 arakiña da bere ofiziyoz
 azari ori Joakin da,
 leio-zulotik zelatan negon
 odol danak irakinda.

Lenago ere egin zituen
 modu ortako pausuak,
 bertan gelditu bear zuala
 mutil maleziosuak,
-rekin lo egiteko
 otsegin zion atsua,
 su eman eta erre biar du
 orrelako gurasuak.

Juan zanian itzegiñ zion:
 «Emen al zaude, maitia?»,
 argiya eskuan zeukalarikan
 miatu zuan oi-pia,
 ustez seguru jarri zanian
 gero itxi du atia,
 jakiña dago nora izango zan
 aren urrengo kolpia.

Pasadizua deklaratuaz
 banua arrazoyian,
 nere gorputza estu zeguan
 zelatako garayian,
 odol guztiak irakiñ eta
 barrena lertu nayian,
 otsegiñ nien: «Ederki zaute
 dama-galaiak oyian!».

V. BERTSO BERRIAK

Juana Joxepa, ori
 ondoren ibilli zana,
 apellidua
 Joakin da nere izena,
 gañera berriz nere opizioz
 errotan bizi naizena,
 jaiotzaz erekua,
 au da izketa zuzena.

Dama orren aitak nere aitajauna
 billatu zuan lenbizi,
 gu alkarrekin esposatuta
 nai guñubela ikusi,
 arren berriya al zan lenena
 egin nezala ikasi,
 gero azkenian zer egin didan
 biar det adierazi.

Aita jaun ori allegatu zat
 ordena zuan bezela,
 ta esan zidan ezkonduzkeko
 aukera ederra bazala,
 Juana Joxepa ori
 nitzaz gustatuzten zala,
 errespuesta nik eman nion
 gero egongo nitzala.

Aurrenekuan kasorik ez nik,
 eldu da bigarrenian,
 denbora asko baño lenago
 andikan ondorenan,
 zakubarekin etorri eta
 jarri zat aldamenian,
 ikasi arte etzegon ori
 oso deskansu onian.

Irugarren txandan etorri eta
 izpidia zan asiya,
 pretensiyua nola izan nuan
 esan nion lenbiziya,
 neskaxa orrek errespuesta:
 «Iya artu nun etsiya»,
 egun orretan egin genduan
 geren ezkontza guziya.

Dama orren aitak, aren etxera
 biar nuala ezkondu,
 nik esan nion neskaxari ta
 ezetz aguro esan du:
 «Gure ugazama gaiztua da ta
 arekin nola konpondu?
 naiako nuke beste leku bat
 eskojituko bazendu».

Izketa oiek ola pasata
 ustez seguru nobiya,
 itara jun zan bide luzian
 ebakitxera gariya,
 etorri zanian juan nintzaion,
 ori da zuzen egiya,
 orduko oien izketa etzan
 neretzat gustagarriya.

.....

.....

neskaxa ori aldamenian
 orduban zitzaidan jarri,
 ugazama're azaldu zan da
 danak begira alkarri,
 despedidaren nobedadia
 orduban zan irakurri.

Orain kontari or omen dabil
 gezurti zar bat bezela,
 beste aitzekirik sortu ezinda
 leiotik sartzen nitzala,
 etxe orretan ez det itzegin
 aita testigu etzala,
 pozaz zoratzen jarriya nago
 zugandik libre naizela.

VI. BERTSO BERRIAK

Aditzerak emango
 dizkizuet kantan,
 sekula ez naiz ibilli
 biar eztan plantan;
 ez inor engañatzen
 zu bezela tranpan,
 Arozpide eztago
 andregaien paltan.

Andregai asko dago
 gaurko egunian,
 orregatikan nago
 deskansu onian;
 ezkontza galdu dala
 jakin dutenian,
 iru etorri zaizkit
 biyaramonian.

Nere barrena dago
 guztiz alegere,
 ikus'itudanian
 ainbeste mirabe;
 izarrak dirurite,
 ederrak alare!
 egitia espero det
 andre baten jabe.

Maria Oñ-Ederra,
 zerez Debakua,
 iruri despedida
 len emandakua,
 orrela uzten badezu
 laugarren majua,
 etzera aterako
 neskatxa bapua.

Ara nola diraden
gizon oien pamak,
batere aztu gabe
jarri ditut danak
zurekiko tratuak,
paper oien lanak,
Pamplonako premiyuak
pagatze'itu danak.

ARANTZAZURA

I. BERTSO BERRIAK

(1886)

Erregu egin zazu,
Ama, gugatikan,
irten geran medioz
bada Zugatikan,
kuadrilla aundia gatoz
Asteasutikan,
Birjiña zuri agur bat
egiteatikan.

Aloña mendian daukagu
Birjiña bat arantzan,
zerbait esan nai nuke nik
orren alabantzan,
lagunduko didala
nago esperantzan,
beragatikan asi naiz
orren konfiantzan.

Lagunduko didala
nik daukadan poza,
artu dedan medioz
orren esperantza,
bestela ni ez naiz
ezertako gauza,
anparatu bada
Santa milagrosa.

Aloña mendian ori
arantzan jarri zan,
ezta presentatua
utsaren peskisan,
ark ondo bai zekian ba
guk premiña izan,
guri lagundutzeko
zerutik jetxi zan.

Koronazio bat degu
Arantzazu mendian,
ura ikustera gatoz
txit gogo aundian,
artzai on bat arturikan
geren konpañian,
Birjiña ori adoratzeko
bear dan neurrian.

Ejenplo on bat noa
ni erakustera,
zuek ere saiatu
berriz ikastera,
poz aundiarekin goazen
Ama ori ikustera,
ori lagun badegu
galduko ez kera.

Promesa kunplitzera
gatoz borondatez,
ondo deseatuta
aspaldiko partez,
akordatzen geralako
geren ama batez,
bete gaitzazula zere
doai ta birtutez.

Zure seme ta alabak
gatoz gu Zuregana,
zergatikan zeran Zu
gure danon Ama,
ezta misterio ere
ama batengana,
ezta gaizki izango
ara joaten dana.

Ama au ezpadet ikusi nik
 oraindik beñere,
 anparurik ez badet
 ezta oraiñ ere,
 lagunduko didala
 pentsatzen det trebe,
 alimatu gaitezen
 da joango gerade.

Norbaitek esan du benturaz:
 «Bide luzegi da»,
 Birjiñak errespuesta:
 «Ondo otza zera,
 ezpadezu nai etorri
 ni bisitatzera,
 zeñek lagunduko dizu
 beartzen bazera?».

Agur egin daiogun bada
 guk ara joatean,
 burua makurtuta
 umil da pakean,
 etzaigu ba damutuko
 egunen batean,
 berak sartuko gaitu
 zeruko atean.

Ara emen bertsoak
 oraingo berriak,
 Ama Birjiñarentzat
 konsolagarriak,
 bidian kantatuaz
 joateko jarriak,
 Asteasun bizi izan zan
 Pello Errotariak.

II. BERTSO BERRIAK

Bertsuak jarritzeko
 atera det plana,
 memoriya argitu
 egin bear lana,
 bitarteko jarriyaz
 Arantzako Ama,
 fabore baten esker
 banator Zugana,
 logratzen ote dedan
 desio dedana.

Nerekiñ ez dadukat
 biar aña grazi,
 laguntza baten billa
 argatik naiz asi;
 ez dakit ematia
 deraden merezi,
 Ama, zuri eskatutzen
 dizut lenbizi,
 bitartekotza egiñ
 semetxo Jesusi.

Astiasu ta Alkiza
 juntatu bi erri,
 klase guzitakuak:
 kale ta basarri;
 geren artian esan
 giñukan elkari:
 «Agur bat egiyogun
 danon Ama orri»,
 alkarrekiñ gerade
 juan da etorri.

Pelegrinaziyuan
 Arantzazura jun,
 aguztubak zituban
 amazazpi egun,
 alkargana bilduta
 orrenbeste lagun,
 ai zer gusto ederra
 guk an eman degun,
 Ama Birjiñak berak
 lagun egin zigun.

Brinkolan atera ta
 ekiñ mendi orri,
 biriak galdu eta
 danok giñan larri;
 Don Bitoriano jauna
 aurretik zan jarri,
 danori esan zigun
 segitzeko arri,
 gero zuzen jun giñan
 salto eta korri.

Zuzen jua giñaden
 andikan aurrera,
 Arantzazu deritzan
 komentu zarrera;
 an estimatu zuben
 gure etorrera,
 musika ta etxefuego
 ai ura sarrera!
 primera klasian gu
 allegatu gera.

Segituban giñaden
 elizara junak,
 sermoia egin zigun
 Deogracias jaunak;
 guri eman zizkigun

onrak eta famak,
 konsolatu ginduben
 ikustian Amak,
 pozaz zoraturikan
 arri beira danak.

Egun ura ez daukagu
 oraindik aztuta,
 Ama orri begira
 an geunden poztuta,
 urrez da graziz an dago
 aberastuta,
 Bera're apenas zegon
 kopeta beztuta,
 adoratu genduben
 danok auspeztuta.

Andikan jua giñan
 danok afaria,
 an billatu genduban
 etxe dotoria,
 probintziyan bat ez da
 palaziyo obia,
 gañera an daguban
 kuriosidadia,
 arritu liteke an
 ikusi gabia.

An deskantsatu giñan
 primera klasian,
 danok konpesatzera
 jua giñan goizian,
 Jaun sakramentatuba
 artzeko pozian,
 bertan egon giñaden
 denbora luzian,
 gustora artu genduben
 geren biyotzian.

Amarretan don Lorentzok
meza nagusiya,
Epistola don Ramonek,
ai ura graziya!
Sorondok ebanjelijua,
ark zeukan sasoiya,
iya aidotu zuban
eleiza guziya,
berok irurak dute
onra mereziya.

Meza erdiyan genduben
predikadoria,
ez dakit zein zan baño
iztun dotoria:
nai bagendu bein jua
zeruko gloria,
bitarteko artzeko
Birjiña Maria,
arrek erakutsiko
zigula biria.

Obra on guziyakiñ
artu gendun parte,
bazkaltzera juanda
jan da eran fuerte;
ostatuba on dago,
ona eta merke,
guretzako izan da
bastante suerte,
guri etzaigu aztuko
bizi geran arte.

Fonda ortan ez giñan
gelditu gosiak,
ekarri zizkiguten
nai giñun klasiak,
lau neskatxa serbitzen,

etziran luziak,
ez gaur asko bezelako
txoro aiziak,
Ama Birjina bera
bezelakoxiak.

Berdin estimatzen zuben
zar da gazte dona,
txorakeri gutxi ta
azkar egin lana;
begiya bera beira,
errespeto ona,
zueri begira naiz
gustora egona,
Birjiñak deizuela
nobiyo on bana.

Bazkaldu eta gero
etxe aldera asi,
guri egin digue
bastante noblezi,
akonpañatu gaitue
musika ta guzi,
danon partetikan nik
beroi milla grazi,
Arantzazun ez dira
oso triste bizi.

Arantzazutik baguaz,
agur, gure Ama,
nere amoriyuak
orrera narama,
danontzat eskatze'izut
osasuna ona,
grazi ori bialdu
ezazu gugana,
berriz ere etorri
gaitezen Zugana.

Etxe aldera asi
 genduben burrunda,
 tristura aundiya niyon
 jendiai barrunda,
 atzera begiraka
 mendiyen gora junda,
 alkarri galdetubaz:
 «Gure Ama nun da?».
 guk zenbat maite degun
 ortan ezagun da.

Jendia garaiz giñan
 goitxua iyua,
 Don Bitorianok an
 errosariyua,
 jende errespetokua
 eta seriyua,
 Birjiñari agertubaz
 amoriyua,
 artuko degu oraindik
 arren baliyua.

Birain erretratatu
 ditu fraile jaunak,
 ordurako batzubek
 aurrera juanak,
 probetxurik etzuben
 alde egin zubanak,
 obia zan an izan
 bagiñaden danak,
 naigoko zuban noski
 artara jun zanak.

Bere lagunen billa
 aurrera're jun zan,
 amar minutu barru
 mendi puntan an zan,
 ikusi nai zuben

jende dana nun zan,
 pañueluakiñ atzetik
 agurka jardun zan,
 zenbat maite ginduben
 obran ezagun zan.

Alkar akonpañatu
 dute bi erriyak,
 milla esker sazerdote
 beneragarriyak,
 berdiñ berdiñ jo degu
 nagusi-morroiak,
 aurrian arturikan
 mendiko arriyak,
 alkarrekin gustora
 gera etorriyak.

Despatxatzera nua
 oraiñ bertatikan,
 graziyak Zuri, Ama,
 danon partetikan,
 juan biarrak gera
 mundu ontatikan,
 garai batzuetan ez
 ustiagatikan,
 erregutu ezazu
 guztiyokgatikan.

Ogei ta lau bertsokin
 ara errematia,
 agur aizken aizkenikan,
 Ama maitia,
 gure eriyotzian
 oroitu zaitia,
 iriki egiguzu
 zeruko atia,
 Eliceguik nai luke
 guztiyok juatia.

III. BERTSO BERRIAK ARANTZAZUKO ALEGRANZAN JARRIYAK

Gure Arantzazuko
bidaje ederrari
bertso berri batzuek
nai nizkake jarri;
graziya eskatubaz
Ama Birjiñari,
pasadizua zuzen
esan al baledi.

Ama Birjiña beti
estadu gozuan,
persona serbitzeko
premiko kasuan;
enteratuko zala
nere abisuan,
argatikan asi naiz
konfiantza osuan.

Maiatzian genduen
peregrinaziyua,
ogei ta amarrerako
zan kondiziyua;
Birjiñari egiteko
adoraziyua,
badegula uste det
obligaziyua.

Sei t'erdiyetan giñan
goizian atera,
Larraul da Asteasu
guztiyak batera;

Arantzazuko Amari
gusto ematera,
nola portatu zagus
nua esatera.

Birian asi zuen
errosariyua,
gauza baliyosua
eta seriyua;
argatikan Birjiñak
zigun amoriyua,
au zan gure okerren
erremedyua.

Zortziyetan trenian
Billabonan sartu,
Zumarraga ortara
ondo allegatu;
andi abiatu ta
zan deskarrillatu,
batek ere ez degu
guk miñikan artu.

Geren belarriyakin
gaude aditubak,
kuadrillan bagiñala
ilda ta eritubak;
ori esan-azi du
ezin sufritubak,
danok gera orduban
sano gelditubak.

Bere plantxatik trena
orduan zan kendu,
Ama Birjiñak bertan
milagrua egin du;
ondo begiratuta
klaro ezagun du,
zein bizirik gelditu
ez balu lagundu?

Fogonerua trenatik
 egin zan erori,
 amalau oiñ aidian
 gutxienez ori;
 matxurarik etzaio
 azaldu berari,
 graziyak eman leizkake
 Ama Birjiñari.

Trena okertu zanian
 ango karraxiya,
 saltoka bazijuan
 sasoiko guziya;
 estimatutzen zuen
 nork bere biziya,
 orduban azaldu zan
 Birjiñan graziya.

Billabonan billetiak
 zeñek beretzako,
 guk artu giñituen
 Brinkolara arteko;
 kasua izandu zan
 len ateratzeko,
 berroi ta bosna zentimo
 badegu artzeko.

Abiso bat bialdu
 guk konpañiyari,
 artzeko degun piska
 kobra al baledi;
 gauza aldrebese danik
 ez deritzat ori,
 gero limosna egin
 Ama Birjiñari.

Trena okertu eta
 izan ziran lanak,
 gero otsegin zuen
 Erretore jaunak:
 oñez juango giñala
 animoso danak,
 lagunduko zuela
 Arantzako Amak.

Telleriarten artu
 degu giyariya,
 mendiz abiatu ta
 beriala ebiya;
 bustiagatik ere
 gure alegriya,
 ikusteko pozian
 Birjiña Mariya.

Aiuntamentu jauna,
 alkate ta guzi,
 sekretariyua ere
 zan oiekin nasi;
 konpañiyan etzuen
 ematen itxusi,
 ejemplo egokiya
 dute erakutsi.

Gogotsu asi gera
 gu mendi aldera,
 promesa kunplitubaz
 al zan aurrera;
 anparoan genduben
 Birjiña Ama bera,
 izugarri ederki
 allegatu gera.

Don Tomas Eguibar da
parroko guria,
Arantzako Amari
badiyo fedia;
ark erakutsi digu
argana bidia,
ondo gobernatu du
bere artaldia.

Don Mariano Miqueo
beste parrokoa,
arrekin etorri zan
jende Larraulkoa;
obra onetan entero
aurrera dijua,
ezagun du dala orrek
fedea onekua.

Asteasu ta Larraul
unitu alkarrena,
beste lau erritatik
bildu ziran gugana;
Tolosa ta Alkiza,
Zirzurkil da Aduna,
ez degu penarikan
alkarrekin juna.

Juanda zerbait artu,
elizara korri,
predikatutzen asi
zan Aita Alberdi;
laguntza eskatzen ziyon
Ama Birjiñari,
danori eman dizku
graziyak ugari.

Konpesiyuak egin
txit modu onian,
komuniyo jenerala
biyaramonian;
fedia indartu nai
guk alegiñian,
sobra gutxi daukagu
gaurko egunian.

Askok ukatzen degu
Jesusen legia,
serbitu naiago da
etsai traidoria;
ortatik ez da gero
zerura bidia,
pentsatu nola pasa
eternidadia.

San Franziskoren seme
beneragarriyak,
Ama ori adoratzen
an daude jarriyak;
lagundutzen diyela
beraren argiyak,
zeruban sar ditzala
Birjiña garbiyak.

Zu zerade Ama bat
biyotz onekua,
doaia eman didazu
eskatutakua;
kontentuz arkitzen da
Pello errotakua,
biba Ama Birjiña
Arantzazukua.

GAÑERONTZEKO BERTSO-PAPERAK

GERNIKAKO ARBOLARI

Euskeraren gañian
 biar det itzegin,
 nere lagun guziak
 artzeko atsegin,
 iñozente dagona
 abertitu dedin,
 gurekin deskuidorik
 gertatu eztedin.

Gure arbola dago
 indarrak aituta,
 lorerik eztuala
 nago arrituta,
 enteratu zaitezte
 itz au adituta,
 ia ostatutzen dan
 mentu berrituta.

Mentu onak billatzen
 saia egiñala,
 gero ondo txertatu
 esan dan bezela,
 ta dagokion batek
 goberna dezala,
 uste det arbol ori
 ostatuko dala.

Lenbizi ostua ta
 urrena loria,
 orain

 gero aterako da
 lotsikan gabia
 sekula ezta aztuko
 orren onoria.

.....

zarra zutik dagola
 aldatu dute bestia,
 izugarrizko puriya dakar
 izanagatik gaztia.

BERTSO BERRIAK NERONEK NERE GERTAERARI JARRIAK

(1894)

Milla zortzireun larogei eta
 amalaugarren urtia,
 denbora onetan pensatu det nik
 bertso berriyak jartia;
 leku askotan zabaldu nai det
 izan dedan suertia,
 orretarako zure bear naiz,
 guztiyon Jabe maitia.

Naiago nuke lan au baneuka
 biar bezela jarriya,
 ondo pentsatzen baldin badegu
 ain da lastimagarriya;
 mesede eske Zugana nator,
 Aita estimagarriya,
 komeni bazat eman bear dit
 espirituko argiya.

Asunto dana biar bezela
 nai nuke nik erabaki,
 kulpa duenak zergatik nuan
 kantak jartzera badaki;
 beragatikan saiatu biat
 alegiñian egoki,
 aditzalliak ikasitzeko
 atentziyua iduki.

Nik obe nuke kaso guztiya
 deklaratura banego,
 asunto asko gertatzen zaizkit
 esango banitu ondo;

modubak ala agintzen du ta
enaiz ixillik egongo,
bañan ez due leku guztitan
konsuelorik emango.

Nerau Aiatik mutill libria
kostara ezkondu nitzan,
diruba ere ondo nuela
etxe ortara jua nitzan;
an izateko pensamentuban
mundu ontako bizitzan,
itxura txarrak azaldu zaizku,
gustorik ez degu izan.

Ezkondu nitzan etxe ori da
.....-ko
bizimoduba moldatu nuben
diru asko ekarrita;
oi ta bost ontza urretan ziran,
zer kantidade polita,
oiek guztiyak izanagatik
zenbaitekin alperrik da.

..... apellidua,
A..... det graziya,
Aian jaiua izan biar det
gañera bertan aziya;
.....-ra ezkondu nitzan,
orra itzegin guziya,
esango'izuet nik emazia
zergatik dedan utziya.

Matrimoniyo ondo artubak
alkarri asko zor diyo,
konfiantzarik ez baldin badu
personak ez du baliyo;
nik emazia utziya daukat
lan ori dala meriyo,
B.... G....-k zergatikan dan
orri antzematzen diyo.

Deklaratzia txit komeni zait
nola dan kaso guria,
besteren gauza beretutzeko
badu abilidadia;
B.... G.... egon biar du
lan oriyetan trebia,
orregatikan azaldu zaigu
etxeko nobedadia.

Akordatuta egun batzuben
or ixilikan jun dia,
iñorentzako ezta ederra
etxeko pesalunbria;
gauza oriyek entzundakuan
arrituko da jendia,
oso ederki konpontzen ziran
B..... da nere andria.

Adierazitzen ari naiz zerbait
neri zer zaidan gertatu,
au edozeñek esango due
«G..... ez da portatu»;
gauza aldrebesak egiña dago,
gañera berak kontatu,
oiek orrela entzundakuan
zeñ egongo zan kontentu?

G..... jaun au bi bider dago
lenago ere ezkondu,
orain bakarrik gertatzen zana
Jainkuak biyak kenduta;
zenbait umildu izandu dira
orrela alargunduta,
azari gisa eizian dabill
leio-zulotik sartuta.

Neska zar bat zan nere koñata,
argana zitzaidan asi,
arekin ere kontentu ez ta
gero emazte ta guzi;
ondorenian bera kontari,
nik ere nunbait ikasi,
lan orregatik familiya ta
etxia nituben utzi.

Eskandalua ezta izaten
famiyaren protxuban,
jakin gabian pasatzen dira
gauza batzuben itxuban;
ia eskuba jarri dezala
bakoitzak bere petxuban,
nobedaderik ezertan gabe
zeñek sufritzen dituban?

Zuzentasuna biar genduen,
gertatu gera biyurri,
lastima ez al da orla ibiltzia
bada mundun parragarri?
zer estadutan arkitzen nitzan
orain jendiak igarri,
ni atera ta an gelditu zan
len esan dedan G.....

Zuk badakizu uztarri batez
nola giñaden lotubak,
lenago gaizki izan bagera
mudatu pentsamentubak;
denbora jua da ez du baliyo,
orain atera kontubak,
despreziyu au ez du merezi
matrimoniyo santubak.

Ni atera ta errentaritan
oriyek ezin pagatu,
artuak eta sagarrak ziran
guztiyak bertan geratu;
nagusi jaunak oiek dianak
gero dizte enbargatu,
iñuzentia gertatu balitz
bazeukan zeñek pegatu.

Gero neronek artu nituben
oieri enbargatuak,
gurdi-sagarra lau pezetan da
zortziyan berriz artuak;
nagusiya ta biyok giñaden
orretan arreglatuak,
galeraritan ez dit eragin
denbora artako tratuak.

Arraskatu naiz tratuban eta
lana ondo erori zat,
laubian artutako sagarrak
zortziyan salduba beintzat;
andik partia biar duela
emazte ori asi zat,
neretzat etzan laguntzallerik
palta atera balitzat.

Endredo asko jarritzen ditu
bada persona gaiztuak,
lenago ere ikusi zaizka
gauza aldrebes askuak;
ustez ixillik zebillen baño
utzi ditu arrastuak,
G..... orrek eraman dizkit
belarrak eta lastuak.

Lastaira eder bat etxian neukan
 nagusiyak ekarriya,
 beteta neukan txurikiñakin
 berarentzako jarriya;
 ori're ostu belar da lasto
 pilla ikaragarriya,
 gañera berriz eraman dizkit
 bi barrika ta gurdiya.

Besteren gauza beretutzeko
 beti dago korajian,
 guk eztakigu zenbat jenero
 joaten ziran birajian;
 gau illunian artu liteke
 gizon ori barajian,
 eskuba garbi erukiko du
 ezer ez dan parajian.

Badakizue bi kriatura
 nola nituben nik utzi,
 akordatzian nere barrenak
 ez daduka pena gutxi;
 Jaungoikuaren lege santuba
 bear zaie erakutsi,
 enkargu ori ematen dizut,
 nere emazte

Bire txarretik erori giñan
 paraje aldrebesera,
 egun batzubek zurekin pasa
 nai nituzke nik zartzera;
 zure aurrakin kuadrilla oitatik
 apartatutzen bazera,
 nai dezun erri señala zazu,
 nerekin galduko etzera.

Deseo nuen bertso berriyak
 orra nik adierazi,
 kontuba pranko ipiñi degu
 nai ditubenak ikasi;
 itxu tristiak nolabait ere
 munduban biar du bizi,
 asko saltzia mesere du ta
 al dezubenak erosi.

BI INDIANO

Asteasuko semia naiz ni,
Jose Antonio Otegi,
nere nekiaz egiña nintzan
ustez biar ain loteri,
premi batian bi milla duro
prestatu nizkan besteri,
artzalle orri agertu zaio
gauza aña enbusteri.

Emen gustora ez negoen ta
juan nintzaden Cubara,
Cardenas deitzan erri eder bat
paraje aietan bada,
amabost urte kunplitu ziran
ni juan nintzalarik ara,
esango'izuet ango diruak
egin zidaten jornara.

Anoetako semia de ori,
B..... dauka izena,
I..... du apellidua
orrek pontian emana,
Cardenasetan almazenian
komerziantegona,
andik igesi etorri eta
Berastegin bizi dana.

Milla duro nik gordeta neuzkan
B..... orren etxian,
estuasun bat zuela eta
aiek eskatu zizkian,
baietz agindu niyon orduan,
serbitu nuen trantzian,
artzeko pronto izan zan baño
buelta daduka atzian.

Beste milla're nik baneduzkan
urruti gabe gordiak,
nere nekiaz irabaziyak
iñori're zor gabiak,
B..... orrek aitara ere
ebaki ditu bidiak,
modu orretan eamanak ditu
bi milla duro neriak.

Oso beriak bazituela
berroi t'amar «injeniy»
komerziantegona bera azkarrena,
bestek etzuen baliyo,
gezurra eta enbusteriyan
bere burua gora iyo,
nere diruak eraman ditu
lan ori dala meriyo.

«Injeniy» ori batere etzala
nintzaion ni akordatu,
nere dirurik agiri ez ta
ni ez negoen kontentu,
nere diruen garbitasuna
paperaz niyon eskatu,
mutil panparroi lujoso orrek
etzuen atsegin artu.

Esan bezela eskatu niyon
nere diruen papera,
leku txarrian neduzkan eta
nai nituzkian atera,
kantidadia presta zezala
andikan illabetera,
paperaz baietz erantzun zidan
konforme zegola bera.

Beste illabete pasata ere
utsegin zuan plazuan,
iñundik ezer agiri ez ta
ez negoen deskantsuan,
beste illabete biarko zala
jaso ezkeru osuan,
papera egin, firmatuta utzi,
onera aldegin zuan.

Ark aldegin da ondorenia
ni ere etorri nitzan,
arrazoia're banedukan ta
berarengana jua nitzan,
nere diruen aitamen eman,
ukatzen azkar asi zan,
leku onian izango nitzan
firmarik ez banu izan.

Bi milla duro nik eman arren
arrek ukatu zituan,
beraren firma nerekin neukan,
asi nitzaien pleituan,
.....
.....
ortik pentsatu kristau gaiztoak
zer maleziyak dituan.

Bi milla duro nik eman arren
ukatu zituan aurki,
beraren firma nerekin neukan,
arrapatu det egoki,
konpontziyora beste gizon bat
bialdu ziraden aurki,
alako lanik ark etzedukan
zorrik ez balu eduki.

Beste aziyo bat egin dirate
andikan ondorenia,
Anoetako Agerre hipotekatu
arrebaren izenian,
saldu-paperan entendituta
ez da bide zuzenian,
traiziyo au egin dirate
eske asi naizenian.

Bi milla duro zuri emanak,
Jose Antonio Otegi,
sei milla errial bakar bakarrak
alkanzatu zaizkit neri,
kontzientzia libratutzeko
arreglatu al baledi,
neretzat gorde biar zenduke
arreba aberats ori.

Bere etxian mutil negoen
soldatan ajustatuta,
zaldiya ere ipintzen niyon
apaña preparatuta,
silla ta guzi traste denakin
ederki antolatuta,
aberats gisan an juaten zan
zaldiyari montatuta.

Injeniyora zijoala esanda
etxetik egin atera,
aberats gisan apaindu eta
eunero pasiatzera,
gastua aurrera zijoan eta
komertziyua atzera,
aberasteko señaile ona:
gaiztuak bisitatzera.

Ogei t'amasei milla errial
neriak zure tartian,
berrogei ziran entregatuak
an Cardenasko partian,
sei milla oiek eman dituzu
ez oso borondatian,
nik ez dizkizut zuri barkatzen
danak pagatu artian.